

magma

PAMFLETT • 4/2016

Frida Westerback

UNG OCH I BEHOV AV STÖD

En analys av den svenskspråkiga servicen inom stöd- och vägledningsservicen Navigatorn i huvudstadsregionen

Ung och i behov av stöd

En analys av den svenskspråkiga servicen inom stöd- och vägledningsservicen Navigatorn i huvudstadsregionen

Utgivare: Tankesmedjan Magma

www.magma.fi

Magma-pamflett 4 · 2016

Tryck: WhyPrint

Form och layout: Magnus Lindström

Omslagsbild: Astrid Lindroos

ISBN: 978-952-5864-70-0 (print)

ISBN: 978-952-5864-71-7 (online)

Magma-pamflett:

ISSN : 2342-7876 (print)

ISSN : 2342-7884 (online)

Innehållet fritt tillgängligt med vissa förbehåll:

Magma önskar få största möjliga spridning av de publikationer som ges ut. Därför kan våra rapporter fritt laddas ner via www.magma.fi. Det är tillåtet att kopiera, citera och återge avsnitt ur denna publikation förutsatt att källan anges samt att innehållet inte förändras eller förvrängs.

Frida Westerback

Ung och i behov av stöd

**En analys av den svenskspråkiga servicen
inom stöd- och vägledningsservicen
Navigatorn i huvudstadsregionen**

Innehåll

Förord	6
1. Inledning	8
2. Om kartläggningen	11
3. Navigator-servicen i Finland	13
Navigator-servicen som förverkligare av ungdomsgarantin	13
Navigatorn – mångkunnig vägledning för unga från samma lucka	15
De ungas erfarenheter av Navigator-servicen	17
4. Den svenskspråkiga Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen – en kartläggning över nuläget	19
Målgruppen: Unga i huvudstadsregionen	19
Den svenskspråkiga verksamheten vid huvudstadsregionens Navigatorer	21
En utblick på Navigatorn Österbotten	28
5. Hur fungerar Navigator-servicen på svenska i huvudstadsregionen?	30
En SWOT-analys av Navigator-servicen på svenska och samarbetet med det svenskspråkiga servicenätverket	31
6. Slutsatser och rekommendationer	38
Slutsatser	38
Rekommendationer	42
Referenser	46
Noter	52

Förord

Det ekonomiskt trängda läget i Finland avspeglas på de unga i landet. Levnadsstandarden hos de unga sjunker och en allt större andel befinner sig utanför arbetslivet eller studier. För första gången verkar det som om den nya generationen kan få det sämre ställt än sina föräldrars generation. Utmaningarna inför framtiden är lika verkliga bland svenskspråkiga unga som hos majoritetsbefolkningen.

Ungdomstjänsterna har varit ett av regeringens spetsprojekt och har reformerats kraftigt under senare år. En ny serviceform – Ohjaamo/Navigator – introducerades år 2015. De lokala servicepunkterna ska i sina utrymmen erbjuda unga all social- och arbetsrelaterad service från en lucka. En huvudmålsättning för omstruktureringen har varit att sänka tröskeln för unga att söka hjälp och vägledning.

Reformen kom igång i relativt snabb takt. Planeringen skedde mestadels på finska och även på engelska. Frånvaron av svenskan

i förberedelserna ledde till en del oro på svenskt håll, både inom stadsförvaltningen och tredje sektorn. Vi blev på Tankesmedjan Magma kontaktade i slutet av år 2014 med en önskan om att följa upp hur situationen utvecklades på svenska inom Navigatorerna. Föreliggande rapport är ett steg i ledet. Forskar-socialarbetare och doktorand Frida Westerback, som arbetar med en doktorsavhandling i ämnet, åtog sig uppdraget att granska processen och verksamheten av Navigatorerna i huvudstadsregionen från ett svenskspråkigt perspektiv.

Ungdomsarbetet i de nystartade Navigatorerna är ännu mycket av ett ”work in progress”, men redan nu ser man att det finns ett tydligt behov för dylika tjänster, på olika språk. Navigatorerna har också fått bra feedback av de unga. Den svenska servicen är dock splittrad och det finns ännu mycket kvar att förbättra i koordineringen av samarbetet mellan de olika aktörerna som erbjuder tjänster på svenska i huvudstadsregionen. Westerback ger i slutet av rapporten några re-

kommendationer för utvecklingsarbetet.

En av de stora frågorna är vad som kommer att hända med modellen i framtiden. Navigatorerna i de olika kommunerna är pilotprojekt som delvis finansieras med EU-medel. Projektperioden pågår 2014–2020. Hur verksamheten kommer att fortsätta efter det är ännu oklart. Ingen vet heller riktigt hur den stora social- och hälsovårdsreformen kommer att påverka Navigatorerna.

Magma vill med denna kartläggning bidra till diskussionen om och utvecklingsarbetet av den svenskspråkiga servicen i Navigatorerna, så att tjänsterna i slutändan kommer så många ungdomar till del som möjligt.

Helsingfors, november 2016

Kaisa Kepsu

Utredningsansvarig

Tankesmedjan Magma

1. Inledning

Unga som varken arbetar eller studerar har under senare tid väckt oro och fått mycket utrymme inom politiken, media och samhällsdebatten. Nyligen var det OECD-rapporten *Education at a Glance 2016* som uppmärksammades och speciellt uppgiften om att andelen finländska unga män i åldern 20–24 år med så kallad NEET-status (Neither Employed nor in Education or Training) ökat. Rapporten visar att drygt 18 procent av finländare i åldern 20–24 år befinner sig i denna situation. Ökningen var betydande: hela 5,3 procentenheter i jämförelse med år 2005 då andelen var 13 procent.¹

Antalet unga med NEET-status varierar länder emellan. Andelen är över 30 procent i till exempel Turkiet och Italien och under 10 procent i Tyskland och Island. Andelen unga med NEET-status i OECD-länderna ligger i genomsnitt på 17 procent. I flera länder har mängden sjunkit ner till den nivå som noterades år 2005 medan den har ökat i bland

annat Grekland, Irland, Italien, Portugal, Spanien – och i Finland.² Vad beror detta på?

En förklaring till situationen i Finland kan hittas i förändringar i hela utbildningskedjan. Den försvagade arbetsmarknaden har haft bara en marginell inverkan, då de arbetandes andel sjunkit med enbart 0,2 procentenheter: från 34,1 till 33,9 procent från år 2005 till 2015. Förändringen har alltså skett bland unga studerande. Mängden unga som studerar på högskolenivå har sjunkit från 53 till 48 procent.³

Diskussionen om ungas utanförskap och marginalisering är inte ny utan tenderar snarare att vara på gränsen till överanalyserad. Ungas prioriteras på många håll. Politiska satsningar och interventioner har gjorts och görs för att förbättra de ungas levnadsvillkor och framtida möjligheter till aktivt medborgarskap. Typiskt för interventioner hittills har varit att fokus ligger på individen, på den unga och inte på strukturerna, vare sig det handlar om utbildningssystemet eller arbetsmarknaden. Lösningarna foku-

serar ofta på de ungas beredskap, kvalifikationer och kompetens att möta utbildningssystemet eller arbetsmarknaden – inte på utbildningssystemets eller arbetsmarknadens beredskap, kvalifikationer och kompetenser att möta de unga.⁴

Frågan om unga som befinner sig utanför både arbete och utbildning väcker politisk oro inte enbart i de nordiska länderna utan är snarare ett globalt fenomen. Den ovan nämnda NEET-indikatorn är inte heller oproblematisk som mätare. Mätaren härstammar från Storbritannien och introducerades i början av 2000-talet. NEET-indikatorn introducerar ett nytt sätt att beskriva sårbarhet och utgör ett mål för politiska interventioner, samtidigt som användningen av akronymen förenklar samtidigt ifrågavarande livssituationer och skapar en falsk bild av en homogen grupp individer som befinner sig i samma statistiska tillvaro.⁵

NEET-status är de facto en vanlig period i de flesta ungas liv. Det är inte ovanligt att unga håller ett mellanår, läser på inträdesförhör eller

väntar på att rycka in i armén. Samtidigt har det visat sig att unga med NEET-status i 17–18-års ålder löper större risk att bli utan utbildning på andra stadiet i framtiden. Ju fler NEET-år som hopar sig, desto mindre är sannolikheten att den unga vidareutbildar sig efter den grundläggande utbildningen. Föräldrars eller vårdnadshavares arbetslöshet och ekonomiska eller psykiska problem korrelerar även med ungdomars antal NEET-år. Redan ett NEET-år syns i ökade välfärdsproblem bland unga.⁶

I Finland kan ett av regeringens spetsprojekt **ungdomsgarantin** från 2013 ses som de senaste årens främsta aktiveringspolitiska åtgärd i syfte att motarbeta ungas utanförskap. I och med regeringsprogrammet 2015–2019 håller ungdomsgarantin nu på att utvecklas i riktning mot en samhällsgaranti.⁷ En del av reformen är de nystartade Navigator-projekten (*Ohjaamo-hanke*) där tre ministerier samarbetar i ett försök att skapa lokala (kommunvisa) lågtröskelmodeller i syfte att stöda unga och

unga vuxna i övergångsskeden på väg mot arbete och studier. Tanken är att genom ”betjäning från samma lucka” skall servicen lättare nå unga i ”riskzonen”.

De svenskspråkiga ungas livssituationer avviker inte från finskspråkigas eller övriga språkgruppers, men i dagens läge finns det skillnader i servicesystemets möjligheter att bemöta behoven på svenska.⁸ Servicen lever inte alltid upp till löfterna om jämlikhet och likvärdighet i fråga om välfärdstjänster. Det är dessa skillnader som föreliggande analys vill ta fasta på.

Syftet med den här pamfletten är att belysa hur den svenskspråkiga servicen utformas inom ramen för Navigator-modellerna. Hur når servicen de svenskspråkiga unga? Fokus är på Navigator-verksamheterna i huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo och Vanda) med en utblick på arbetet i Vasa.

Kartläggningen inleds med en beskrivning av Navigator-servicen och dess roll som förverkligare av ung-

domsgarantin. Vidare redogörs för hur många unga i huvudstadsregionen eventuellt tillhör Navigators målgrupp och vilka språkgrupper de representerar. Navigator-servicens nuläge i huvudstadsregionen beskrivs närmare i kapitel fyra, med utblick på arbetet inom Navigatorn Österbotten. I kapitel fem analyseras hur den svenskspråkiga servicen förverkligas i huvudstadsregionen med fokus på samarbetet med det svenskspråkiga servicenätverket. Rapporten avslutas med slutsatser och rekommendationer för fortsatt arbete kring utvecklingen av den svenskspråkiga servicen.

I kartläggningen ingår även några ungdomsperspektiv. För att få de ungas syn på verksamheten skildras två ungdomars erfarenheter av Navigatorn som korta caseberättelser. De ungas delaktighet i utvecklandet av den nya välfärdsservicen är av central betydelse.

2. Om kartläggningen

Uppdraget har varit att kortfattat och beskrivande kartlägga och analysera hur den svenskspråkiga servicen utvecklats inom de så kallade Navigator-moddellerna i huvudstadsregionen.

Kartläggningen svarar på följande frågeställningar:

- Hur utformas den svenskspråkiga servicen inom ramen för Navigator-servicenheterna i huvudstadsregionen?
- Hur tillgodoses svenskspråkiga ungas behov i nuläget?
- Vilka är möjligheterna och utmaningarna i samarbetet mellan de olika svenskspråkiga aktörerna inom ungdomssektorn?

Pamfletten baserar sig på officiella dokument, intervjuer och samtal med centrala nyckelaktörer inom Navigator-verksamheterna samt med befintliga svenskspråkiga aktörer inom ungdomssektorn i huvud-

stadsregionen. Tidigare forskning har vidare använts som bakgrundsmaterial. Några erfarenheter av unga själv har infogats för att belysa de ungas perspektiv på Navigator-servicen. Namn har fingerats för att bevara dessa personers anonymitet. Ungdomsperspektiven är en del av skribentens doktorsavhandling. Informanterna är myndiga och har undertecknat ett skriftligt informerat samtyckte.

Med unga och unga vuxna avses personer i åldern 15–29 år. Undersökningen utgår från verksamheten i Helsingfors med utblickar på huvudstadsregionens övriga Navigatorer i Esbo och Vanda. Grankulla berörs ej, eftersom Navigatorerna i dagens läge är tre i regionen.

Navigatorn ur ett ungdomsperspektiv: Markus, 24 år

När svenskspråkiga Markus närmade sig Navigatorn hade han just erlagt sin examen vid ett yrkesinstitut och han beskriver studierna som lyckade: *”Lärarna sade att jag var en av de bästa på klassen, men efter skolan, fastän jag hade sökt till massor med ställen, så inte fick jag jobb”*. Markus var arbetslös arbetssökande och gick på ungdomsverkstad några månader vilket ledde till en arbetsprövning på två månader, men han fick ingen anställning. Efter ytterligare några månader av arbetslöshet gick han till Navigatorn i centrala Helsingfors. Inom tre veckor fick Markus med Navigatorns stöd en anställning vid en organisation.

Att närma sig Navigatorn gjorde Markus otroligt nervös. Han har alltid varit orolig för att gå till dylika ställen och bara tanken på att behöva presentera sig kändes motbjudande. Mottagandet blev dock en positiv upplevelse för Markus. Det var en speciallärare som hade tagit emot honom vid Navigatorns infodisk på gatunivå. Förutom specialläraren fick Markus även träffa några andra anställda vid Navigatorn under den period han besökte servicen, så som TE-byråns sakkunniga, en arbetslivscoach och hälsovårdaren. Genom detta mångsektoriella och -professionella samarbete kartlades Markus situation, samtidigt som specialläraren fortsatte att vara Markus personliga kontaktperson. TE-byråns sakkunniga och arbetslivscoachen talade svenska. Det mesta gick trots allt på finska. Språkfrågan upplevde Markus inte som ett problem. Han tyckte snarare att han fick en möjlighet att öva upp sin finska: *”Inte kommer jag ju någonsin ifrån det. Jag bor i Finland, jag kommer att måsta prata finska förr eller senare, jag kan inte bara hålla på, på svenska. Jo, det går, men begränsar jättemycket.”* Serviceupplevelsen som helhet beskriver Markus som avgörande: *”Om de inte skulle ha funnits, så då skulle jag inte vara här [som anställd på arbetsplats], det är ju nog så jag tänker.”*

När Markus jämför Navigatorn med den ungdomsverkstad han har erfarenhet av, bedömer han att ungdomsverkstaden i första hand kan hjälpa unga som har utmaningar i vardagen och problem med dygnsrytmen, medan Navigatorn mer konkret hjälpte honom ut i arbetslivet. Både Navigatorn och ungdomsverkstaden har sitt syfte och sin särpräglade nisch.

Markus beskriver Navigatorn som ett lyckat ställe där alla är välkomna: *”nog kommer man vidare, om man går dit.”* Han påpekar dock att man bör vara redo för arbetslivets villkor; man måste kunna anpassa sig till tider och klara av att hantera vardagen på egen hand.

3. Navigator-servicen i Finland

Navigator-servicen som förverkligare av ungdomsgarantin

Syftet med regeringens ungdomsgaranti och den tillhörande utbildningsgarantin från 2013 har varit att garantera att alla under 25 år och nyutexaminerade personer under 30 år erbjuds en arbets-, praktik-, studie-, arbetsverkstads- eller rehabiliteringsplats inom tre månader efter att de har blivit arbetslösa.⁹ Ungdomsgarantin grundar sig inte på lagstiftning utan baserar sig på olika aktörers samarbete.¹⁰ I praktiken uppfylls dock ungdomsgarantin redan då TE-byrån ger ett arbetserbjudande till den unga arbetssökande, det vill säga informerar om ett jobb som bör sökas.

I och med regeringsprogrammet för 2015–2019 skall ungdomsgarantin nu utvecklas i riktning mot en samhällsgaranti. Ett av spetsprojekten i programmet strävar efter att bättre kunna ta hand om

unga som riskerar att hamna utanför såväl arbetsmarknaden som utbildningssystemet. Spetsprojektets första åtgärd handlar om att utveckla en modell där en enda aktör bär ansvaret för en ung person som är i behov av stöd. Tanken är att unga inte längre skall bollas från en myndighet till en annan för att få hjälp, och att samarbetet för att stöda unga fördjupas mellan den offentliga, privata och tredje sektorn.¹¹

Med de nystartade Navigatorprojekten (*Ohjaamo-hanke*) har arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet i samarbete försökt skapa kommunvisa lågtröskelservicemodeller. Genom att erbjuda mångprofessionell service från samma lucka och med minskad byråkrati strävar man efter att göra det lättare för unga i "riskzonen" att få det stöd och den vägledning de behöver.

Speciellt för denna statliga välfärdssatsning är att den till stor del är finansierad med EU-medel. Nationellt är Navigator-pilotprojektet

en del av Europeiska socialfondens (ESF) mål att verkställa ungdomsgarantin. De enskilda delprojekten i de olika kommunerna är pilotprojekt med delfinansiering från Europeiska socialfonden (ESF).¹² Projektet pågår under åren 2014–2020, vilket betyder att också finansieringen är tidsbegränsad och lämnar många frågor öppna om hur tjänsterna skall bekostas efter det.

I Finland finns för närvarande ca 35 Navigator-servicepunkter och nya är under planering.¹³ De flesta Navigatorer inledde sin verksamhet hösten 2015. Navigatorn Vanda var den första som öppnade sina dörrar i huvudstadsregionen i juni 2015. I Vanda hade man erfarenheter av att jobba med arbetslösa unga genom det tidigare ESF-projektet Petra (2010–2014), vilket underlättade startandet av Navigator-modellen.

Samtliga Navigator-servicepunkter har tre år på sig att utveckla verksamheten, redogöra för resultat och bli en del av lokal basservice före utgången av 2018.¹⁴ Föregångare inom lågtröskeltjänster för unga är bland

annat Uleåborgs lågtröskelservicemodell *Byströmin nuorten palvelut*. I Uleåborg har denna lågtröskelservicemodell betjänat unga framgångsrikt sedan 2011.¹⁵

Förväntningarna på Navigatorverksamheterna är höga. Utvecklingsarbetet görs dock i en ekonomiskt ansträngd tid parallellt med stora pågående reformer, vilket komplicerar arbetet. Vård- och landskapsreformen och regionförvaltningsreformen är under arbete. Samtidigt flyttas utkomststödets grunddel över från det kommunala sociala arbetet till FPA från och med 1.1.2017. Vidare pågår organisationsförändringar i kommunerna. Samtliga reformer och förändringar kommer sannolikt att ha en inverkan på Navigator-servicen och dess framtida existens, men hur är ännu ett stort frågetecken.

Bild 1. Inom lågtröskelservicen Navigatorn arbetar ett brett sektoröverskridande spektrum av professionella. På bilden Navigatorn i Helsingfors på Fredriksgatan. (Foto: Navigatorn Helsingfors)

Navigatorn – mångkunnig vägledning för unga från samma lucka

Navigatorn finns till för unga under 30 år. Servicen skall vara lättillgänglig för alla unga och unga vuxna. Att det är en så kallad lågtröskelservice innebär att det ska vara lätt för den unga att komma till Navigatorn för att få hjälp i olika ärenden även utan tidsbeställning eller remiss. Att besöka Navigatorn skall vara en icke-stämplande och flexibel erfarenhet och utgå från den ungas helhetsbehov. Det

skall även vara möjligt att besöka Navigatorn anonymt.¹⁶

Inom Navigatorn arbetar ett brett sektoröverskridande spektrum av professionella, så som socialarbetare, TE-byråns sakkunniga, arbetslivscoacher, speciallärare, studiehandledare, hälsovårdare, ungdomsledare samt psykologer. Målsättningen är att unga får stöd av personliga handledare.¹⁷ Utöver den anställda personalen samarbetar Navigatorn med FPA, social- och hälsovård, ungdomsverkstäder, företag, läroanstalter, ekonomi- och

skuldrådgivning, ungdoms- och vuxenpsykiatri samt tredje sektorn. Cirka 400 professionella arbetar inom Navigatorerna i Finland.¹⁸

Verksamheten strävar efter att med hjälp av den mångprofessionella personalen utveckla ett nytt och innovativt arbetssätt som kan befärma ungas livssituationer. Den nya socialvårdslagen från 2015 betonar lågtröskelverksamhet, kundnärhet samt stöd och hjälp vid rätt tidpunkt specifikt för personer i behov av särskilt stöd. Lagen omfattar ytterligare en servicegaranti för ungdomar i åldern 18–24 år, som innebär att den unga får mångprofessionellt stöd på ett och samma ställe. Servicegarantin inkluderar en egen kontaktperson (42 §), bedömning av servicebehovet samt social rehabilitering med hjälp av socialt arbete och social handledning (17 §).¹⁹

Ungdomslagen understryker vidare främjandet av ungas delaktighet samt sektorövergripande samarbete. Ungdomslagen revideras som bäst och ska enligt planerna träda i kraft 1.1.2017.²⁰ Lagen tar

bland annat fasta på det mångsektoriella samarbetet och förutsätter kommunala nätverk för vägledning och service för unga (nuorten ohjaus- ja palveluverkosto), som för samman utbildnings-, social- och hälsovårds- och ungdomsväsendet samt representanter för arbets- och näringstjänster och polisförvaltningen.²¹

De fysiska Navigator-servicepunkterna kompletteras med riksomfattande vägledning på internet genom det så kallade Kohtaamo-projektet. Kohtaamo bär också ansvar för koordinering av utvecklingen av den lågtröskelvägledning som förverkligas inom Navigator-verksamheterna.²²

Man har förverkligat liknande reformer i många andra länder. Motsvarande nordiska erfarenheter av så kallade "One-stop-shoppar" visar på varierande utfall och resultat. I till exempel **Norge** etablerades den första one-stop-shoppen år 2006 genom den så kallade NAV-reformen och servicepunkterna är nu över 400 till antalet. Trots att den norska utvärderingen är un-

der arbete kan både positiva utfall och spänningar noteras redan nu. Spänningarna berör främst rollfördelning och arbetsuppgifter med koppling till de professionellas kompetens och identitet. Vidare är det oklart om servicebrukarnas behov har blivit bättre tillfredsställda. En preliminär konklusion är att effekten av en ny organisationsform är rätt begränsad.²³

I **Sverige** har så kallade navigatorcentrum utvecklats sedan år 2004. Syftet med verksamheten har varit att samordna befintliga resurser ortvis och utveckla metoder för att arbeta med 16–25-åriga unga som befinner sig utanför arbetsmarknaden eller som avbrutit gymnasiestudier. En utvärdering av navigatorcentra pekar på att projekten resulterat i nya former av samarbete och metoder samtidigt som de unga som deltagit i verksamheten fått det lättare att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt saknas en nationell styrning av verksamheterna och en vedertagen definition av vad ett navigatorcentrum innefattar och

erbjuder. Detta har lett till att navigatorverksamheterna ser olika ut på olika håll i landet.²⁴

Även hos oss i Finland är de enskilda Navigator-servicepunkterna unika och har olika särdrag, samtidigt som modellerna utgår från vissa gemensamma nämnare. Kan man förutspå en motsvarande brokighet för framtiden som i Sverige och på vilket sätt påverkar detta möjligheten att erbjuda målgruppen jämlik och likvärdig service?

De ungas erfarenheter av Navigator-servicen

Centralt för Navigatorerna är hur tjänsterna når målgruppen, de unga själv. Kohtaamo-projektet samlade i maj 2016 för första gången in respons från Navigator-kunder om deras syn på servicen. Responsen samlades in med hjälp av en riksomfattande enkät. Sammanlagt 283 unga i åldern 13–29 år svarade på utvärderingen från 17 olika Navigator-områden. Totalt 38 procent (n=107) var ungdomar från Helsingfors, Esbo och Vanda. Av de unga i hela landet hade 85 procent finska

som modersmål, 2 procent svenska eller samiska som modersmål och vidare hade 13 procent somaliska, ryska eller estniska som modersmål.²⁵

De ungas serviceupplevelser var överlag mycket positiva. Skolvitsordet ungdomarna gav servicen nationellt var i genomsnitt 9,2 (skala 4–10). På påståendet *”Jag fick den information eller det stöd jag behövde”* svarade 95 procent jakan- de; de var således helt eller nästan av samma åsikt. Påståendet *”Handledaren lyssnade på mina åsikter och önskemål”* höll 94 procent med om helt eller nästan fullt ut. Gällande båda påståendena var enbart 1–2 procent av helt annan åsikt.²⁶

Två personer hade besvarat enkäten på svenska och fyra uppgav att de hade svenska som modersmål. I enkäten utreds det inte vilket språk man blivit betjänad på eller om man fått service på sitt modersmål. Samtidigt fanns det en öppen fråga där man kunde föreslå hur servicen skulle kunna utvecklas. För att utreda om svenskspråkiga unga fått service på sitt modersmål,

kunde en fråga om detta infogas i feedback-formulären i framtiden.

Trots positiva erfarenheter av ungdomar som använt sig av Navigator-tjänsterna måste man komma ihåg att tjänsterna inte alltid utnyttjas av ungdomar som skulle vara i behov av dem. Studier har visat att åtgärder likt ungdomsgarantin inte nödvändigtvis når de mest utsatta individerna.²⁷ I Finland är det speciellt unga med nedsatt handlingsförmåga och unga som inte är kapabla att arbeta eller studera till exempel på grund av psykisk ohälsa som hittills inte har kunnat dra nytta av ungdomsgarantin.²⁸

Tabell 1. Unga i åldersgruppen 15–29 -år enligt språkgrupp i Helsingfors, Esbo och Vanda år 2016 (Källa: Tilastokeskus 2016, Helsingin seudun aluesarjat)

Unga (15–29-åringar) 2016				
	finska	svenska	övriga språk	totalt
Helsingfors	106 642	8 021	21 855	136 518
Esbo	39 296	3 316	9 011	51 625
Vanda	32 521	870	7 677	41 068
Totalt	178 459	12 207	38 543	229 211
Fördelning enligt språkgrupp %				
	finska	svenska	övriga språk	totalt
Helsingfors	78,1 %	5,9 %	16,0 %	100,0 %
Esbo	76,1 %	6,4 %	17,5 %	100,0 %
Vanda	79,2 %	2,1 %	18,7 %	100,0 %
Totalt	77,9%	5,3 %	16,8 %	100,0 %

4. Den svenskspråkiga Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen – en kartläggning över nuläget

Målgruppen:

Unga i huvudstadsregionen

Hur många ungdomar i huvudstadsregionen kunde tillhöra målgruppen för Navigatorerna?

Totalt finns det i Helsingfors, Esbo och Vanda ca 230 000 ungdomar i åldern 15–29 år varav sex procent är svenskspråkiga i Helsingfors och Esbo och två procent i Vanda (tabell 1). Andelen unga med ett främmande språk som modersmål har vuxit

dramatiskt och utgör nu i hela regionen 17 procent, tre gånger så många som de svenskspråkiga.

I Helsingfors uppskattar man att det finns omkring 10 000 unga som passar in i NEET-kategorin²⁹, det vill säga omkring sju procent av alla i åldersgruppen 15–29 år. Det finns ingen statistik över hur många av dessa har svenska eller andra språk som modersmål.

Ungdomsarbetslösheten i huvudstadsregionen är överlag något lägre år 2016 än året innan (tabell 2). Bland de svenskspråkiga unga har arbetslösheten minskat en aning i Esbo, medan den ökat något i Hel-

Tabell 2. 15-29-åriga arbetslösa arbetssökande i Esbo, Helsingfors och Vanda enligt språkgrupp i juli 2016 jämfört med juli 2015 (Källa: NMT-centralen 2016)

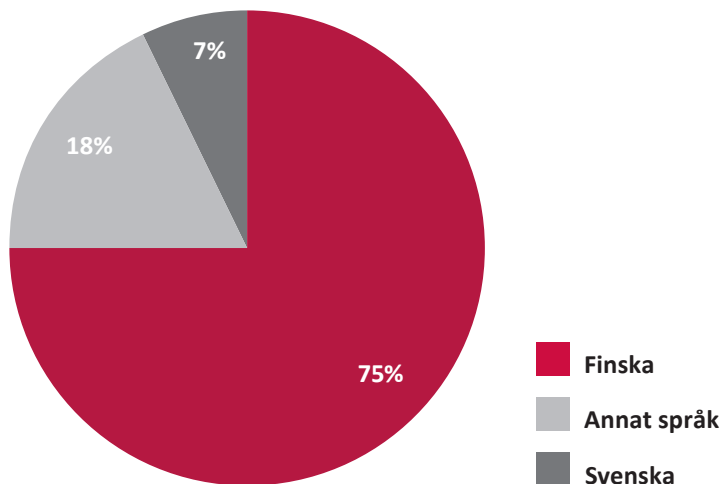
Arbetslösa arbetssökande (15–29-år), juli 2016				
	finska	svenska	övriga språk	totalt
Helsingfors	7 940	275	2 440	10 655
Esbo	2 572	99	920	3 591
Vanda	2 570	48	982	3 600
Fördelning enligt språkgrupp %				
	finska	svenska	övriga språk	totalt
Helsingfors	74,5 %	2,6 %	22,9 %	100,0 %
Esbo	71,6 %	2,8 %	25,6 %	100,0 %
Vanda	71,4 %	1,3 %	27,3 %	100,0 %
Förändring sedan juli 2015, procent				
	finska	svenska	övriga språk	totalt
Helsingfors	-3,9 %	5,8 %	2,2 %	-2,3 %
Esbo	-2,1 %	-5,7 %	4,5 %	-0,6 %
Vanda	0,7 %	41,2 %	1,9 %	1,4 %

singfors samtidigt som en mer drastisk ökning skett i Vanda. Även i hela landet syns en liten nedgång. Det relativa arbetslöshetsstalet (andelen arbetslösa av arbetskraften) gällande 15–24-åringar i Finland var i september 2016 16,5 procent, 1,5 procentenheter lägre än 2015.³⁰

Enligt statistiken är andelen svenskspråkiga av alla arbetslösa arbetssökande unga i huvudstadsregionen omkring två procent. Högst troligt visar statistiken dock en reducerad bild på läget för de svensk-

språkiga. Ur Komet-utredningen gällande svenskspråkiga stödtjänster för unga i huvudstadsregionen framkommer det att statistiken gällande svenskspråkiga arbetslösa arbetssökande närmast bör tolkas som riktgivande. Detta beror bland annat på att TE-tjänsternas register per automatik utgår från att kunderna är finskspråkiga. För att en ung person skall registreras som svenskspråkig måste kunden själv vid registrering som arbetssökande via nätet välja svenska som betjäningsspråk. Per-

Bild 2. *Kunder i fördjupad handledning i Helsingfors Navigator-service enligt modersmål, %, januari–augusti 2016*

sonen som betjänar kunden kan givetvis även byta betjäningsspråket till svenska.³¹ Det är alltså rimligt att anta att svenskspråkiga eller tvåspråkiga även ingår i gruppen finskspråkiga arbetslösa arbetssökande.

Den svenskspråkiga verksamheten vid huvudstadsregionens Navigatorer

Navigator-verksamheten i de tvåspråkiga kommunerna Helsingfors, Esbo och Vanda bemöter en bred grupp unga och unga vuxna. En del

av dem lever i komplexa och mångfasetterade livssituationer. När det gäller lågtröskelservicen Navigatorn handlar det inte bara om att kunna erbjuda tvåspråkig service utan snarare flerspråkiga lösningar. Att bemöta och betjäna det ökande antalet unga med invandrarbakgrund är en nisch för flertalet Navigator-servicepunkter, inte bara i huvudstadsregionen utan i hela landet. Statistiken ovan (tabell 2) visar även på att andelen arbetslösa arbetssökande med ett annat

språk än finska eller svenska som modersmål är märkbart större än gruppen arbetslösa svenskspråkiga. I detta kapitel ligger fokus dock på de tvåspråkiga (finska och svenska) lösningarna i utvecklingsarbetet i huvudstadsregionen med en utblick på arbetet i Österbotten.

Att det finns efterfrågan på svenskspråkig service kan utläsas ur den språkindelade besöksstatistiken för Helsingfors Navigator-service. Av de unga som fått fördjupad handledning (n=555) under januari–augusti 2016 hade sju procent svenska som modersmål (39 personer) (bild 2).³² Andelen är alltså något större än andelen svenskspråkiga unga i området som är 6 procent. Svenskspråkiga unga har hänvisats till Navigatorn i första hand via ungdomsverkstaden Sveps eller TE-byrån, speciellt då tre av TE-byråns svenskspråkiga sakkunniga (två sakkunniga och en yrkesvägledningspsykolog) arbetade vid Navigatorn Helsingfors vid starten av piloten.

I Esbo och Vanda är andelen svenskspråkiga kunder mindre; hit-

tills har ca 10–15 svenskspråkiga unga besökt vardera service.

Enligt språklagen (423/2003) är svenskspråkiga medborgare berättigade till service på svenska då det gäller kommunala och statliga myndigheter i tvåspråkiga kommuner. I Helsingfors stads tvåspråkighetsutredning från 2015 konstaterar man att det inte alltid är enkelt att definiera vad god tvåspråkig service innebär:

Det är inte fråga om att all kommunal service i alla sammanhang ska fungera på två språk, men det betyder att det ska finnas tillgång till tvåspråkig kommunal service t.ex. i givna situationer eller på särskilda ställen. Tillgången till kvalitativt god service på båda språken är också en fråga om delaktighet och nåbarhet. Exempel på god tvåspråkig service i dag är dagvården och utbildningsväsendet, vilket också en del undersökningar visar. Fler utmaningar möter man till exempel inom social- och hälsovården.³³

Bild 3. Informationstexterna vid ingången vid Navigatorn Helsingfors välkomnar målgruppen på tre språk. (Foto: Navigatorn Helsingfors)

Helsingfors strategiprogram för perioden 2013–2016 betonar att fungerande servicehelheter på två språk förutsätter konsekvent strategiskt arbete, och att den svenskspråkiga servicen inte kan vara en översättning av det finska.³⁴

Organisering och utveckling av det svenskspråkiga arbetet inom Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen uppges enligt informanterna i denna kartläggning vara under arbete och utveckling. Flera initiativ har tagits och nya är på

kommande. Förhoppningen är att man genom Navigator-satsningarna skall kunna föra samman och vidareutveckla de finsk- och svenskspråkiga servicenätverken. Trots att servicenätverken ser olika ut ser man möjligheter till nya former av samarbete i och med Navigatormodellerna.

I Helsingfors erbjuder 3–5 (av 27) i personalen service på svenska. För tillfället är det åtminstone TE-tjänster och arbetslivscoaching som erbjuds på svenska.³⁵ Dessutom har

man inlett ett samarbete med den svenskspråkiga informations- och rådgivningstjänsten för unga, UngInfo, som upprätthålls av Föreningen Luckan r.f. Från och med september 2016 handleder en person vid informations- och rådgivningstjänsten svenskspråkiga unga en dag i veckan i Navigatorns utrymmen. Helsingfors stad har köpt svenskspråkig informations- och rådgivningstjänster för unga av Föreningen Luckan r.f. sedan år 2004.

Förhandlingar har även förts med Folkhälsan om att en socialarbetare/familjeterapeut skulle dejourera vid Navigatorn Helsingfors från och med hösten 2016.

Under våren 2016 startades ett svenskt nätverk, "Rekrystöd", inom Navigatorn Helsingfors. Nätverkets avsikt är att stöda svenskspråkiga nyutexaminerade att hitta ett jobb. Detta fungerar samtidigt som marknadsföring av Navigatorns tjänster. Samarbetspartners i nätverket är huvudstadsregionens Navigatorer, Föreningen Luckan, Ungdomsverkstaden Sveps, yrkeshögskolan Arcada, yrkesinstitutet

Practicum, Hanken Svenska handelshögskolan, Arbis svenska integrationstjänster och KRAN.

Planeringen av det svenskspråkiga arbetet av Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen sker i samarbete med det svenskspråkiga servicenätverket (ruotsinkielisten palveluiden verkosto). Detta betyder att redan existerande serviceorner utnyttjas vid utveckling av svenskspråkiga tjänster.³⁶

Vid utveckling av serviceformer strävar man efter att samarbeta med tredje sektorns aktörer, så som ovannämnda Föreningen Luckan och dess nätverk. En annan central samarbetspart är ungdomsverkstaden Sveps, som finns till för sysslösa svenskspråkiga unga i huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Grankulla, Vanda och Kyrkslätt).³⁷ Sveps erbjuder uppsökande ungdomsarbete och verksamhetsformerna Start och Non Stop.³⁸ Det är genom samarbetet med Sveps som svenskspråkig social rehabilitering och uppsökande ungdomsarbete länkas till Navigatorerna.

Ytterligare poängterar man två-

Bild 4. Skyltningen för Navigatorn i Helsingfors är på finska, svenska och engelska. (Foto: Navigatorn Helsingfors)

språkighet vid rekrytering av personal till Navigatorn Helsingfors, för att garantera tvåspråkig service.

*Ruotsinkielisten nuorten palvelu-
iden turvaamiseksi huomioidaan
hankehenkilöstön kielitaito sekä
mukana olevan ruotsinkielisten
palvelujen toteuttajien verkosto
(Hankesuunnitelma Ohjaamo
Helsinki 2015).*

Vikten av att beakta tillräckliga språkkunskaper i rekryteringen framhövdes också i intervjuerna i Vasa-exemplet.

Exemplen ovan tyder på att flera initiativ tagits gällande det svensk-språkiga, samtidigt som insatserna fortfarande kräver vidareutveckling för att fungera optimalt. Av vikt skulle vara att även inkludera det kommunala svenskspråkiga nätverket i arbetet, som exempel det

svenskspråkiga sociala arbetet med ungdomar under 25 år och hälsovårdstjänster.

Gemensamt för Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen

Helsingfors, Esbo och Vanda har samarbetat tätt från och med projektansökningarna till ESF (Europeiska socialfonden). Ur projektansökningarna och tidigare forskning framkommer att städerna samarbetar kring att stärka servicen på svenska.³⁹

Trots att Navigatorn utgår från en gemensam grund och målsättning har de tre kommunerna egna områden som betonas särskilt. Navigatorn i Helsingfors betonar stödet till *unga med invandrarbakgrund*. I Esbo ligger fokus på *utbildning* och i Vanda på *företagssamarbete*.

Alla tre Navigator-servicepunkter i huvudstadsregionen har sin egen styrgrupp med representanter från samtliga samarbetsparter. Ytterligare har huvudstadsregionens Navigator-verksamhet en gemensam styrgrupp där städernas representanter kommer överens om gemensamma

målsättningar och delar med sig kunskap och erfarenheter.⁴⁰

Vid varje Navigator-enhet arbetar en koordinator (deltid) för det svenskspråkiga arbetet.⁴¹

Koordinatorerna i Helsingfors, Esbo och Vanda formar ett samarbetsnätverk som inkluderar de svenskspråkiga nätverken i respektive kommuner. De svenskspråkiga koordinatorerna kopplas starkt till Regionförvaltningsverkets svenska enhets LIV-sektion och de ansvarar i samarbete för utvecklingen av svenskspråkiga tjänster och koordinering. LIV-sektionen är en sektörövergripande samarbetsgrupp för livslång vägledning i NTM-centrernas områden.⁴² I LIV-sektionen sitter även representanter för Luckan och Sveps.

Som resultat av de ovannämnda arbetsgruppernas arbete har ett nytt initiativ nu tagits i syfte att stärka det svenskspråkiga arbetet. Avsikten är att skapa en ny form av handlednings- och vägledningshelhet för huvudstadsregionens Navigator-enheters svenskspråkiga kunder i åldern 15–29 år för att

komplettera utbudet av svenskspråkiga tjänster. Piloten innefattar både organisering av handlednings- och vägledningshelhet samt uppbyggnad av ett kommungränsöverskridande svenskspråkigt nätverk. Kravet från Navigatorernas sida är att servicehelheten baserar sig på Navigatorns grundidé om att unga får mångsektoriella tjänster på ett ställe. Verksamhetens centrala målsättning är att öka ungas sysselsättning i form av jobb, studier eller företagssamhet. Ett pilotprojekt genomförs mellan november 2016 och mars 2017. Efter detta utvärderas servicen och vidareutvecklas på basis av erfarenheterna.

Övriga svenskspråkiga satsningar i regionen

Samtidigt pågår närbesläktade projekt på svenska i huvudstadsregionen och Nyland. Ett av dem är *Stora Komet*, vars målsättning är att stöda svenskspråkiga nyländska ungdomarnas övergångsfaser genom karriärvägledning samt mentorskapsprogram och kamratstödsgrupper. Syftet är även att samla informa-

tion om och synliggöra stödtjänster som erbjuds på svenska i Nyland. Yrkeshögskolan Novia fungerar som projektets huvudman och föreningen Luckan r.f. som delgenomförare. Projektet samarbetar även med tredje sektorns aktörer som jobbar med vägledning för ungdomar i Nyland.⁴³

Trots att projektet har en annan målgrupp än Navigatorerna finns det skäl att projektens anställda känner till varandras verksamheter så att möjliga synergieffekter kan uppstå.

Ett annat aktuellt projekt är en mobilapplikation för unga, *Ungas stöd i mobilen*, som Föreningen Luckan utvecklar och skall lansera 2016. Syftet med mobilappen är att sammanföra stödtjänster för unga, så att det skall vara möjligast enkelt för dem att hitta rätt i servicesystemet. Projektet har som avsikt att genom denna digitala stödtjänst stöda de regionala Navigator-satsningarna och samarbetar även med ovan nämnda Kohtaamo-projektet.⁴⁴

En utblick på Navigatorn Österbotten

Syftet med denna kortfattade jämförelse med Navigatorn Österbotten uppkom från ett intresse att få en uppfattning om hur man går tillväga i en levande tvåspråkig region för att garantera svenskspråkig service.

Navigatorn Österbotten inledde sin verksamhet 2015. Verksamheten samordnas och administreras av Vasa stad, och servicen är belägen centralt i Vasa. Liksom i huvudstadsregionen är målgruppen för Navigatorn Österbotten unga under 30 år som har en svag eller osäker ställning på arbetsmarknaden. Utgående från den ungas behov arbetar man för att ge stöd i frågor som gäller utbildning, arbete eller rehabilitering.⁴⁵

Navigatorn Österbotten fungerar genomgående på två språk: finska och svenska. Vasa stad, Korsholms kommun, Vasa kustregions läroavtalsbyrå och Vasa yrkesinstitut deltar i samarbetet. Förhandlingar förs med andra tänkbara samarbetsparter.

Verksamheten har två anställda. Med en så begränsad personal

innebär det att den mångprofessionella servicen byggs upp genom samarbetsnätverk. Att bygga upp ett samarbetsnätverk innebär att tänka nytt och komma ifrån så kallat silo-tänkande, menar man inom Navigatorn Österbotten. Precis som i huvudstadsregionen har det inte hittills funnits ett sådant etablerat servicenätverk som man nu ämnar utveckla. Inom Navigatorn Österbotten önskar man få en central roll i detta förändringsarbete. Det är de ungas behov som skall styra arbetet.

Beskrivande för Navigatorn Österbottens utvecklingsarbete är att hitta ett arbets sätt som grundar sig på Navigatorernas grundidé om att erbjuda unga mångsektoriella tjänster, trots att dessa tjänster förverkligas genom ett nätverk. I praktiken betyder det att all service inte finns samlad under samma tak, men att aktörerna känner till varandra genom det planerade servicenätverket. Ur Navigatorn Österbottens vision och strategi framkommer den bekanta utmaningen de inte är ensamma om att ta itu med: *”I Öster-*

botten finns det många aktörer som samarbetar bra, men den största utmaningen för projektet är skiljemurarna mellan förvaltningsområdena och att omvandla dem till smidigt samarbete så att kundernas behov sätts i fokus.”⁶ För att få till stånd ett fungerande samarbetsnätverk behöver de deltagande organisationernas ledning involveras. Ett väl fungerande samarbetsnätverk förutsätter tydlig styrning och ledning. Verksamheten bör således vara förankrad på hög administrativ nivå.

Verksamheten är genomgående tvåspråkig inom Navigatorn Österbotten. Detta innebär att de anställda och personalen inom samarbetsnätverket erbjuder sina tjänster på både svenska och finska.

Inom Navigatorn Österbotten ser man att rekryteringen är den kritiska och avgörande faktorn om man vill garantera tvåspråkig service. Ett starkt och kunnigt tvåspråkigt nätverk är ett resultat av rekrytering där man inte bara beaktar sakkunskap, utan även språkkunskaper – att kunna betjäna unga på både svenska och finska är således ett

krav. Dessutom protokollförs samtliga nätverksmöten på båda språken. Däremot är det en stor utmaning att kunna betjäna invandrare.

Trots att man i Österbotten har andra förutsättningar att garantera svenskspråkig service än i huvudstadsregionen, finns det lärdomar att hämta ur arbetet som görs inom Navigatorn Österbotten. För det första får man inte i det svenskspråkiga nätverksarbetet glömma bort och avvika från Navigatorernas grundidé om att erbjuda mångprofessionella och mångsektoriella tjänster för de unga. För det andra bör språkfrågan vara förankrad i ledningen och på en hög administrativ nivå. Slutligen, om man vill garantera tvåspråkig service behöver man även vara strategisk i rekryteringen och anställa personal som faktiskt fungerar på två (eller flera) språk.

5. Hur fungerar Navigator-servicen på svenska i huvudstadsregionen?

Hur når då Navigator-tjänsterna i huvudstadsregionen de svenskspråkiga unga i dagsläget? Det finns många utmaningar i ett utvecklingsprojekt, speciellt då utveckling och förändring sker kontinuerligt. Det är lätt hänt att de svenskspråkigas behov glöms bort i allt det som sker och med en pressad ekonomi.

Samtidigt har man i Helsingfors erfarenhet av att integrera svenskspråkiga tjänster i finskspråkiga tjänster. Utkomststödet och det svenskspråkiga sociala arbetet för unga under 25 år är ett exempel på detta. I januari 2014 omorganiserades tjänsterna från en centrerad servicepunkt ut i de fyra områdena (norra, västra, södra och östra) i Helsingfors. Under 2016 förändras situationen dock och samma service koncentrerades tillbaka till ett team, som numera finns i det västra områdets serviceenhet. Exemplet visar på att då de svensk-

språkiga enheterna ofta är små, är det inte ändamålsenligt att splittra grupperna ytterligare.

Ett annat exempel är det svenskspråkiga barnskyddet som 2013 integrerades i den finskspråkiga barnskyddsensheten i Helsingfors. I och med denna omorganisering fick det svenskspråkiga barnskyddsteamet tillträde till en sakkunniggrupp bestående av närmare 30 socialarbetare som fungerar som experter inom barnskyddsarbetet. Inom enheten har man dessutom beaktat svenskan i rekryteringen, vilket lett till att det sammanlagda antalet socialarbetare som kan bemöta svenskspråkiga klienter vuxit.⁴⁷

Organiseringen av Navigator-servicen innebär en något större utmaning, då det inte är fråga om en specifik professionsgrupp som skall kunna erbjuda service även på svenska. Servicen är en mångsidig palett av professioner, som alla dessutom gärna skall finnas att få från en och samma lucka. Barnskyddsexemplet visar dock på något essentiellt – att se fördelar med att få tillgång till en bred grupp av sakkunniga och

Bild 5. Styrkor, svagheter, möjligheter och hot av den svenskspråkiga Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen enligt SWOT-analysen.

STYRKOR

- Mångsektoriellt och -professionellt arbete, oberoende av modersmål
- Positiv inställning till koncept och grundidé
- Tillträde till ökad kompetens och sakkunskap
- Mer mångfald i servicesystemet
- Nya nätverk bildas
- Potential för fruktbart samarbete

SVAGHETER

- Svag möjlighet till delaktighet i planeringsarbetet (tredje sektorns upplevelse)
- Informationen och marknadsföringen på svenska begränsad
- Kan inte i nuläge garantera mångprofessionell svenskspråkig service
- Nätverk på nätverk skapas

HOT

- Förändring av befintliga strukturer som redan fungerar (tredje sektorns upplevelser)
- Tredje sektorns kompetens och insyn utsluts från kommunernas sida
- Navigatören är projektbaserad: oklar framtida förankring och implementering

MÖJLIGHETER

- Att stärka det svenska arbetet med ungdomar i huvudstadsregionen
- Att effektivera samarbete med befintlig aktör
- Att föra de finsk- och svenskspråkiga nätverken närmare varandra
- Att utveckla en klarare kontakt till beslutsfattare

experter, trots att de alla kanske inte talar svenska. På vilket sätt drar man på svenska nytta av denna mångsida expertis?

En SWOT-analys av Navigator-servicen på svenska och samarbetet med det svenskspråkiga servicenätverket

Den svenskspråkiga servicen i huvudstadsregionens Navigator-servicepunkter utformas, utöver den

service som erbjuds in-house, i samarbete med befintliga aktörer, det vill säga med det svenskspråkiga servicenätverket. Som vi sett samarbetar städerna med den svenskspråkiga verksamheten via sina koordinatörer. Hur har då detta samarbete kommit igång?

Färska studier tyder på att den svenskspråkiga servicen speciellt inom social- och hälsovården är splittrad i huvudstadsregionen vil-

ket gör den svår att greppa och omfatta. Samtidigt finns det nyligen genomförda initiativ (i Helsingfors), som strävat efter att föra samman nätverket.⁴⁸ I Helsingfors social- och hälsovårdsverks åtgärdsprogram om utveckling av den svenskspråkiga servicen betonas vikten av samarbete mellan aktörer inom stadens olika verk och med aktörer inom tredje sektorn.⁴⁹

I detta kapitel analyseras den svenska servicen och samarbetet inom det svenska servicenätverket utifrån intervjuer och samtal med nyckelaktörer inom Navigator-verksamheten i huvudstadsregionen. I intervjuerna och samtalen diskuteras inte enbart det svenskspråkiga arbetet, utan även Navigatorerna mer generellt. En SWOT-analys har använts som hjälpmedel för att belysa den svenskspråkiga delen av arbetet. SWOT-analysen fokuserar på styrkor (strengths), svagheter (weaknesses), möjligheter (opportunities) och hot (threats) i den svenskspråkiga Navigator-verksamheten. Nedan presenteras några centrala synvinklar (bild 5).

Styrkor

Nyckelaktörers syn på styrkor i Navigator-verksamheten som koncept och modell handlar i första hand om det sektoröverskridande och tvärfackliga arbetet som förverkligas inom servicemodellen. Nyckelaktörerna förhåller sig positiva till servicemodellen som koncept och ser det som en styrka att koncentrera tjänster för unga, oberoende av modersmål. Man beaktar även samhällets aktuella ekonomiska situation och förstår att samarbete just nu är av vikt.

”Nog är ju styrkor säkert det här mångsektoriella arbetet. Där finns också en möjlighet, för det ekonomiska läget är utmanande. Man måste samarbeta, man kan inte göra dubbelt jobb mera.”

**Utvecklingsledare,
Ungdomsverkstaden Sveps**

Nyckelaktörer inom det svenskspråkiga servicenätverket ser mervärde i en ökad kompetens och att man i bästa fall kan dra nytta av varandras sakkunskap och få stöd

av varandra genom Navigator-samarbetet. Vidare innebär en ny aktör mer mångfald i servicesystemet och ett bredare utbud av välfärds-tjänster även för de svenskspråkiga unga och unga vuxna, förutsatt att servicen erbjuds på svenska.

Speciellt från Navigatorns håll är man positivt inställd till samarbete med svenskspråkiga aktörer och ser att det finns potential för ett fruktbart samarbete. Både nyckelaktörer inom Navigatorerna och aktörer inom det svenskspråkiga servicenätverket anser dock att det inleda samarbetet gällande de svenskspråkiga tjänsterna behöver förtydligas.

Svagheter

Som tidigare konstaterats är det svenskspråkiga servicenätverket av ungdomstjänster splittrat och det saknas en lättgripbar helhetsbild av de olika tjänsterna. Samtidigt sker det kontinuerligt förändringar i strukturerna, vilket gör det utmanande att hålla sig uppdaterad. Att föra samman tvåspråkiga nätverk kräver tid samt ändamålsenliga resurser och kännedom om

aktörer och deras roller och strukturer. Vid Navigatorn är man medveten om att det krävs kunskap om de befintliga svenskspråkiga aktörerna och långsiktighet för att man ska kunna utveckla fungerande lösningar även för unga med svenska som modersmål.

En utmaning inom huvudstadsregionens Navigator-verksamhet är att kunna erbjuda svenskspråkiga unga fullgod mångprofessionell och -sektoriell service, främst på grund av den begränsade svenskspråkiga personalen. För att man ska kunna garantera svenskspråkig service krävs det således flexibla lösningar och ett fungerande samarbetsnätverk. Det är inte ovanligt eller främmande för personalen inom Navigatorerna att tänja på gränserna och komma emot, trots språkmurar, vilket utgör en klar styrka.

Vidare anser nyckelaktörer att informationen om och marknadsföringen av Navigatorn på svenska ännu inte håller måttet. För att målgruppen skall hitta servicen är det viktigt att informationsgången utvecklas. Det är både väsentligt och

lönsamt för huvudstadsregionens Navigator-servicepunkter att satsa på gemensam marknadsföring.

”Att då borde man ju verkligen göra en enorm marknadsföringsinsats tillsammans. Då finns det förutsättningar, om man bygger upp något tillsammans. Det här är ett stort arbete, det går inte automatiskt.”

**Verksamhetsledare,
Föreningen Luckan**

I dagens läge arbetar de svenskspråkiga koordinatörerna inte på heltid med svenskspråkiga ärenden. Detta försvårar möjligheten att skapa ett fungerande svenskspråkigt samarbetsnätverk. Det vore viktigt att freda de svenskspråkiga koordinatörernas arbetstid så att de på heltid kan fokusera på svenskspråkiga frågor, anser man inom det svenskspråkiga servicenätverket.

Trots att avsikten varit att planera den svenskspråkiga servicen i samarbete med det svenskspråkiga servicenätverket upplever svenskspråkiga aktörer i den tredje sektorn

att deras möjligheter att delta i planeringen av Navigator-verksamheten har varit begränsade. Samtidigt skapar en ny aktörs entré på fältet ovisshet och väcker frågor om den egna existensen i framtiden.

Flera av de befintliga svenskspråkiga ungdomstjänsterna i huvudstadsregionen, så som ungdomsverkstaden Sveps och informations- och rådgivningstjänsten UngInfo, upprätthålls av tredje sektorns aktörer. Samtidigt har tjänsterna offentliga finansiärer, det vill säga kommunerna och staten. Informations- och rådgivningstjänsten UngInfo i Helsingfors finansieras av Helsingfors stad, Esbo stad och Vanda stad samt med statliga medel och med bidrag från fonder och stiftelser.⁵⁰ Ungdomsverkstaden Sveps har en motsvarande finansieringsstruktur.⁵¹ Man kan fråga sig ifall stiftelsemedel hör hemma i en verksamhet som sköter allmännyttiga välfärdstjänster.

Helsingfors stads åtgärdsprogram om utveckling av den svenskspråkiga servicen betonar vikten av att tvåspråkighetsperspektivet be-

aktas från början av planerings- och utvecklingsarbetet. Samtidigt konstateras att det inte är ovanligt att planering och utveckling av svenskspråkiga tjänster hittills skett något avsidet från det finskspråkiga arbetet, i egna arbetsgrupper. Om och när svenskspråkig service förverkligas genom köptjänster är det av stor vikt att fästa uppmärksamhet vid servicekvaliteten.⁵²

För att kunna delta i planeringsarbetet och uppbyggnaden av strukturer önskar tredje sektorns aktörer få en möjlighet att representera de svenskspråkiga aktörerna i de kommunala styrgrupperna för Navigator-servicepunkterna. De uppger att de ingår i informella nätverk men påpekar att det saknas mandat att påverka via informella kanaler.

Möjligheter

Nyckelaktörer ser en viktig möjlighet i det att Navigator-samarbetet har potential att i bästa fall stärka det svenska arbetet med ungdomar i huvudstadsregionen. Genom att föra de finsk- och svenskspråkiga nätverken närmare varandra

och dra nytta av varandras sakkunskap, ser man att synergieffekter kan uppstå för samtliga inblandade parter.

Inom tredje sektorn lyfter man fram en förhoppning om att till exempel kunde arrangera fortbildningar för personal inom ungdomssektorn med hjälp av Navigatorers mångprofessionella expertnätverk. Samtidigt är det svårt att se vilka alla möjligheter samarbetet kan föra med sig då tydliga strukturer ännu saknas.

Ur Navigatorns perspektiv finns ett behov att effektivera och tydliggöra samarbetet med befintliga aktörer, och här ses rollfördelningen som speciellt viktig så att inte dubbelsystem uppstår. Det är inte meningen att Navigatorerna skall starta upp något som redan existerar, utan snarare samarbeta. När det gäller det svenskspråkiga, är det de svenskspråkiga koordinatörerna som behöver tydliggöra rollfördelningen i det svenskspråkiga nätverksarbetet. Vidare betonas vikten av att man får en klarare kontakt med beslutsfattare, speci-

ellt vad gäller finansiering av verksamhet.

”Vi har ju redan ett samarbete, som på många sätt nog fungerar bra, men det skulle kunna effektiveras. Just rollfördelningen tycker jag att skulle vara hemskt viktig att utveckla. Och kanske också utveckla en klarare kontakt till beslutsfattarna, så att de som sitter på pengarna, så att säga, skulle förstå situationen och se helheten.”

Sakkunnig, Navigatorn Helsingfors

Hot

De hotbilder som nyckelaktörer inom tredje sektorn lyfter fram angående det svenska handlar om farhågor om att den svenskspråkiga servicen negligeras och bortprioriteras, och att befintliga aktörer tappar domän i Svenskfinland. Att rubba befintliga fungerande strukturer ses således som ett hot i sig.

En tydlig rollfördelning ses också som ett hot som måste tas på allvar. Det svenska servicesystemet har beskrivits som splittrat och det är viktigt att både inom systemet

och utåt vara tydlig med vem som erbjuder vad, speciellt med målgruppen i åtanke.

Yttre hotbilder utgörs av pågående struktur- och reformförändringar. Detta skapar oro och ovisshet inför framtiden. Huruvida service-modellen har förutsättningar att implementeras i basservice efter utsett projektid skapar även frågor.

”Ensimmäinen asia on, että tämä on projektiluotoinen toiminta edelleen ja nähdäänkö oikeasti sitä rahallisen satsauksen merkitystä? Mutta me ei tiedetä mitä tapahtuu puolentoistavuoden päästä ja mihin se kaikki kehittäminen tähtää? Ja koko tämä SOTE-uudistuskuvio, ei meillä ole mitään hajua mitä se tulee tarkoittamaan, mitä TE-palvelut tekee. Tämä toimintakenttä tällä hetkellä on niin murroksessa, että se että me tehdään täällä jotain hyvää ja toimivaa ohjausmallia, niin ei me tiedetä, että onko siitä kolmen vuoden päästä hyötyä enää kenellekään.”

Planerare, Navigatorn Vanda

Navigatorn ur ett ungdomsperspektiv: Sofia, 24 år

När Sofia närmade sig Navigatorn hade hon en ett år lång ungdomsverkstadsperiod bakom sig. Livssituationen hade börjat kännas trög och Sofia hade ett behov av att komma framåt. På ungdomsverkstaden hade Sofia fått dygnsritmen i skick och ville nu få mer innehåll i sina dagar: *”Jag ville ha något konkret att göra.”* Det var ungdomsverkstaden som tipsade om Navigatorn och om yrkesvägledningspsykologen som talade svenska. Kontaktpersonen på ungdomsverkstaden gick tillsammans med Sofia till Navigatorn.

Tillsammans med yrkesvägledningspsykologen gick de igenom olika utbildningsmöjligheter och olika sätt att anpassa studier till Sofias aktuella handlingsförmåga. Det var ett nytt sätt att tänka: Att utgå från Sofias resurser och möjligheter. På samma gång ordnades via Navigatorn en arbetsprövningsperiod inom den bransch som Sofia önskade rikta sig in på.

Sofia beskriver bemötandet på Navigatorn som positivt överraskande: *”Jag är inte van vid det att jag kan säga att jag känner på det här sättet.”* Sofia upplevde att hon kunde vara uppriktig och sig själv, samtidigt som personalens bemötande var öppet, normaliserande och bekräftande. Att kommunicera med ett flertal olika personer i personalen upplevde Sofia dock som stundvis betungande och frustrerande. Sofia har samarbetat med sammanlagt sex professionella inom Navigatorn. Hon ser det som önskvärt att den personliga kontaktpersonen, med den ungas tillstånd, skulle kommunicera och koordinera stödet med de övriga inblandade professionella. Då skulle inte den unga behöva berätta sin story från början för varje enskild professionell. Samtidigt är hon övertygad om att dylika ställen behövs: *”Det behövs sådana här ställen, just därför att man inte behöver fara först till TE-byrån och sedan till den där byrån och sedan boka tid hit och betala det här. Byråkratin känns inte lika skrämmande när man kommer hit.”*

Sofia önskar att det skulle finnas fler i personalen som talar svenska. Hon är själv tvåspråkig och klarar sig väl på finska, men tänker på bekanta i samma ålder som skulle ha nytta av svenskspråkig service. Vidare tänker hon att Navigatorn även skulle vara i behov av mer än en psykolog.

Efter att arbetsprövningen är avklarad är det öppet vad Sofia skall göra. Nu koncentrerar hon sig på att göra en sak i taget, i egen takt: *”Jag behöver inte veta liksom vad mitt liv kommer att vara om tio år eller tjugo år, utan försöka göra det som nu får mig att må bra.”* Navigatorn har brutit normer och breddat möjligheterna inför framtiden, och här finns ingen som försöker pressa henne att passa in i någon specifik låda eller modell: *”I Ohjaamo låter de unga förstå all den potential som de kan ha. Var dig själv, för alla andra människor är tagna, har man en gång sagt till mig. Jag tycker det passar ganska bra hit.”*

6. Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser

Då de treåriga Navigator-pilotprojekten i huvudstadsregionen kommit halvvägs i sitt arbete hösten 2016 har **det svenskspråkiga arbetet kommit igång måskaligt**. All service på svenska finns inte, som väntat, att erbjuda från ett och samma ställe. Tjänsterna verkställs i stället i huvudsak i form av ett nätverksarbete i samarbete med det befintliga svenskspråkiga servicenätverket. Flera initiativ har tagits, men klara strukturer för det svenskspråkiga lösningarna saknas ännu.

Att det finns en efterfrågan för tjänsterna på svenska är uppenbart då man ser på besöksstatistiken för Navigatorn i Helsingfors. **Siffrorna visar att sju procent av de unga som fått fördjupad handledning har svenska som modersmål – en något större andel än vad befolkningsunderlaget skulle förutsätta**. Detta även fastän det är troligt att en del av de svenskre-

gistrerade utnyttjar de finskspråkiga tjänsterna. Svenskspråkiga unga har hänvisats till Navigatorn i första hand via ungdomsverkstaden Sveps eller TE-byrån, speciellt då tre av TE-byråns svenskspråkiga sakkunniga (två sakkunniga och en yrkesvägledningspsykolog) arbetade vid Navigatorn Helsingfors vid starten av piloten.

Vid varje Navigator i Helsingfors, Esbo och Vanda arbetar en koordinator deltid för det svenskspråkiga arbetet. Tillsammans med Regionförvaltningsverkets svenskspråkiga LIV-grupp som bollplank utvecklar de arbetet. Förhoppningen är att Navigator-satsningarna kan föra de finsk- och svenskspråkiga servicenätverken närmare varandra. Hur detta skall förverkligas ter sig fortsättningsvis något oklart.

Flera i personalen vid Navigatorerna i dagsläge erbjuder service även på svenska, men informationen om dessa möjligheter till svensk service är bristfällig.

Till största delen förverkligas dock den svenskspråkiga servicen i både huvudstadsregionen och i

Vasa med hjälp av samarbetsnätverk. Essensen i Navigatorerna är trots allt det mångsektoriella och mångprofessionella arbetet genom den ovannämnda lågtröskelprincipen och förverkligat genom betjäning från en och samma lucka. Av vikt är att utgå från den unga som helhet. **Frågan är om det mångprofessionella arbetet kan fungera i nätverksform.** Vilka är möjligheterna och utmaningarna i en dylik lösning?

Ett centralt och viktigt initiativ har nyligen tagits för att stärka och komplettera det svenskspråkiga arbetet i huvudstadsregionen. **Målsättningen är att under hösten 2016 och våren 2017 via ett pilotprojekt skapa en ny form av handlednings- och vägledningsshelhet för Navigator-enheternas svenskspråkiga kunder i åldern 15–29 år i Helsingfors, Esbo och Vanda.** Piloten innefattar både organisering av handlednings- och vägledningsshelhet samt uppbyggnad av svenskspråkigt nätverk. Meningen är att servicehelheten skall basera sig på Navigatorns grundidé om att unga

får mångsektoriella tjänster från ett ställe. Verksamhetens centrala målsättning är att öka ungas sysselsättning i form av jobb, studier eller företagsamhet. Uppföljning och utvärderingen av pilotprojektet blir central för en vidare utveckling av verksamheten.

Hur det svenskspråkiga handlednings- och vägledningsarbetet med tillhörande nätverk kan byggas upp så att unga har tillgång till hela paletten av professionella så som socialarbetare, hälsovårdare, speciallärare, studiehandledare, boendehandledare, ungdomsledare, psykologer och andra sakkunniga, utan att behöva fortsätta springa från lucka till lucka, blir alltså en central fråga för pilotprojektet som nu planeras. Kunde en möjlighet vara att bygga upp ett nätverk med "öronmärkta" svenskspråkiga Navigator-ansvariga, som representerar de olika sektorerna? Dessa personer kunde konsulteras via Navigatorerna och vid behov besöka servicepunkterna och målgruppen på plats.

Lärdomar kunde även dras från

barnskyddsexemplet ovan. Om vi för en stund bortser från språkfrågan, så innebär Navigatorerna en tillgång till en bred grupp av sakkunniga och experter – i Helsingfors handlar det i dagens läge om 27 professionella. **För att garantera de svenskspråkiga service av god kvalitet** är det viktigt att dra nytta av **denna palett av expertis**. För att lyckas med detta **krävs att de personer som tas in från samarbetsnätverket för att arbeta** på svenska inom Navigatorerna har en god kontakt till den mångprofessionella gruppen **och är en etablerad del av den**. Dessutom krävs kännedom om det svenskspråkiga omringade servicenätverket.

Flertalet studier har problematiserat ungas ställning i relation till välfärdstjänster och servicesystemet. Inte sällan har servicesystemet beskrivits som splittrat eller som en snårig djungel som är svår att greppa och ta sig fram i.⁵³ **Det förefaller som om Navigator-modellen svarar på ett viktigt servicebehov och utgör ett steg i rätt riktning när det gäller organisering**

av sektoröverskridande välfärdstjänster för unga och unga vuxna.

Det är framför allt de ungas feedback och serviceupplevelser som ser lovande och positiva ut.

Trots att den primära målsättningen med Navigatorernas verksamhet är att stöda unga i övergångar till arbete och studier eller annan sysselsättning, kan det hända att detta inte är slutresultatet för alla unga som stöds av Navigatorn. För många unga kan resultaten handla om en starkare självkänsla, om att hitta en riktning eller få ordning på tillvaron. Det kan handla om att först få tak över huvudet för att sedan kunna börja fundera på följande steg. Eller om att prioritera sin fysiska eller psykiska hälsa för att i framtiden kunna bemästra arbete eller studier. Hur mäter man då dessa resultat och vad har de för inverkan på servicemodellens framtida utsikter? Vid sidan om kvantitativa resultat, är det till exempel genom kvalitativ forskning som man kan öppna upp ungas livssituationer och belysa vad som för dessa

unga är av betydelse i servicen. I Navigatorn Helsingfors har socialarbetare även förverkligat så kallad social rapportering (sosiaalinen raportointi),⁵⁴ som belyser klienters faktiska situationer och eventuella brister i servicestrukturerna.

En annan väsentlig frågeställning är hurdan inverkan vård- och landskapsreformen kommer att ha på verksamhetsmodellen från och med 2019 då EU-finansieringen tar slut och det är meningen är att verksamheten skall förankras i basservice. Finns det risker att modellen splittras, då social- och hälsovården och TE-tjänster överförs till landskap, medan uppgifter som utbildning, utveckling och ungdomsarbete förblir inom kommunerna? Eller finns det möjligheter för Navigator-modellerna att leva vidare i gränslandet mellan landskapen och kommunen? Vad innebär reformen för den svenskspråkiga verksamheten, som är ännu mer sårbar?

Att integrera olika sektorer och serviceformer för givetvis med sig

förändringar och nya sätt att förhålla sig till andra professionskulturer – och i det här fallet, språkgrupper. Om inte alla inblandade aktörer är delaktiga i planeringsarbetet och införstådda i förändringarna, kan det hela resultera i en otydlig modell som i slutändan inte gagnar någon. Samtidigt kan förändringsarbetet underlättas genom att ta avstamp från målgruppen, de unga. Vad säger de och hur ser deras behov ut?

En ny mångsektoriell servicemodell för unga byggs inte över en natt. Det förefaller dock som om resurser, vilja och potential finns för att organisera de olika delarna till en fungerande helhet.

Denna pamflett gör inte anspråk på att besvara alla öppna frågor eller analysera Navigator-satsningarna som helhet. Snarare kan materialet ses som diskussionsöppnare eller riktgivare i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Rekommendationer

Avslutningsvis sammanställs rekommendationer för utvecklandet av svenskspråkig service inom ramen för Navigator-enheterna i huvudstadsregionen. Rekommendationerna riktas i första hand till huvudstadsregionens Navigatorers styrgrupper.

1. Freda de svenskspråkiga koordinatorens arbetstid så att de på heltid kan fokusera på svenskspråkiga ärenden. I dagens läge utgör de svenskspråkiga frågorna endast en del av arbetstiden vilket försvårar möjligheterna att skapa ett fungerande svenskspråkigt samarbetsnätverk.
2. Förverkliga en gemensam marknadsföringssatsning för huvudstadsregionens svenskspråkiga Navigator-service. Servicen skall marknadsföras tvåspråkigt via Navigatorernas kanaler inom sociala medier (Facebook, Instagram, Snapchat). Huvudstadsregionens svenskspråkiga Navigatorer bör ansvara för marknadsföringen.
3. Skapa ett nätverk med ”öronmärkta” svenskspråkiga Navigator-kontaktpersoner som representerar de olika sektorerna inom den kommungränsöverskridande handlednings- och vägledningsshelheten som planeras för Navigator-enheternas svenskspråkiga kunder i åldern 15–29 år i Helsingfors, Esbo och Vanda.
4. Säkra tvåspråkigheten vid rekrytering av personal till Navigatorerna, så att ungas rätt till svenskspråkig service garanteras.

Tiivistelmä

Vuosien 2015–2018 aikana kehitetään ja pilotoidaan yhden luukun Ohjaamo-palvelumallia työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleville alle 30-vuotiaille nuorille ympäri Suomea. Monialaisella matalan kynnyksen palvelumallilla pyritään palvelemaan nuorta kokonaisvaltaisesti. Näitä palvelumalleja on Suomessa jo noin 35 ja uusia on suunnitteilla.

Ohjaamo-toiminnan kehittämistä tukee Euroopan sosiaalirahasto kaudella 2014–2020. Ohjaamot kuuluvat hallituksen kärkihankkeeseen, jonka tarkoitus on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Tavoitteena on, että toiminta vakiintuu vuoden 2018 loppuun mennessä. Palvelu perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöhön.

Tässä raportissa kuvataan valtakunnallista Ohjaamo-hanketta lyhyesti sekä ennen kaikkea kartoitetaan ruotsinkielistä Ohjaamo-toimintaa pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo ja Vantaa). Kartoitus

pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: miten ruotsinkielinen palvelu toteutuu Ohjaamoissa pääkaupunkiseudulla ja miten ruotsinkielisten nuorten tarpeet huomioidaan? Mitä mahdollisuuksia ja haasteita yhteistyö muiden jo olemassa olevien ruotsinkielisten toimijoiden kanssa tuo mukanaan? Kartoitus perustuu aikaisempaan tutkimukseen sekä haastatteluihin avaintoimijoiden kanssa pääkaupunkiseudulla sekä Pohjanmaalla. Nuorten näkökulmaa on avaamassa muutamien nuoren kertomuskokemuksistaan.

Koska kaikkia Ohjaamon palveluita ei pystytä tarjoamaan kattavasti kahdella kielellä, on päätetty, että ruotsinkieliset palvelut taataan kehittämällä niitä yhdessä jo olemassa olevan ruotsinkielisen verkoston kanssa. Kysymys kuuluukin, voiko yhden luukun moniammatillinen työ toimia verkoston muodossa?

Jokaisessa pääkaupunkiseudun Ohjaamon toimipisteessä toimii ruotsinkielinen koordinaattori, jonka työtehtäviin kuuluu osa-aikaisesti ruotsinkielisten verkostoiden

kehittäminen. Kartoituksen tulosten perusteella koordinointi vaatisi kuitenkin kokopäiväistä resursointia jokaisessa kunnassa. Lisäksi uusien työntekijöiden rekrytoinnissa tulisi pyrkiä jatkuvasti turvaamaan ruotsinkielisen palvelun asemaa.

Syksyllä 2016 hankkeiden ollessa puolivälissä on ruotsinkielinen verkostotyö käynnistynyt pienimuotoisesti. Useita aloitteita on tehty, mutta selkeät rakenteet ruotsinkieliselle verkostotyölle puuttuvat vielä. Toivottavaa ja suotavaa olisi, että Ohjaamoiden kautta suomen- ja ruotsinkieliset verkostot lähesyisivät toisiaan.

Haasteita tuo ruotsinkielisen verkoston pirstaleisuus ja sen sisällä olevat rakenteelliset puutteet. Suunnitteilla oleva ruotsinkielinen koko pääkaupunkiseutua koskeva pilotointi tuo uusia mahdollisuuksia. Tavoitteena on syksyn 2016 ja kevään 2017 aikana luoda uusi ohjaus- ja valmennuskokonaisuus pääkaupunkiseudun Ohjaamojen ruotsinkielisille 15–29-vuotiaille nuorille. Palvelun lähtökohtana tulee olemaan Ohjaamojen peru-

sidea siitä, että nuori saa tarvitsemansa monialaiset palvelut samanaikaisesti ja hänen tarpeensa huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Pilottihankkeen arviointi on keskeistä toiminnan edelleen kehittämisen näkökulmasta. Tämä aloite on tärkeä ja vastaa myös palvelun kysyntään. Ohjaamo Helsingin syvennetyssä ohjauksessa (tammi-kuu–elokuu 2016) olleista asiakkaista seitsemällä prosentilla oli äidinkielenä ruotsi.

Ruotsinkielisestä näkökulmasta pääkaupunkiseudun Ohjaamot tarjoavat myös ainutlaatuisen mahdollisuuden olla osa laajaa, monialaista asiantuntijaryhmää. Laadukkaan ruotsinkielisen palvelun varmistamiseksi olisi tärkeää hyödyntää tätä laajaa moniammatillista asiantuntemusta. Tämän saavuttamiseksi ruotsinkielellä palvelevien henkilöiden tulisi olla osa asiantuntijaryhmää. Lisäksi heidän olisi tunnettava ympäröivä ruotsinkielinen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluverkosto perusteellisesti.

Referenser

Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015) Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 160. Helsinki.

Alanen, Olli (2015) Nuoret osallisiksi. Ingår i Mirja Määttä & Anne Määttä Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2015.

Arbets- och näringsministeriet (2015) Ungdomsgarantin hjälper framåt. [Tillgänglig 8.7.2016] http://www.tem.fi/sv/ungdoms_garanti/info_om_ungdomsgaranti

Furlong, Andy (2006) Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Work, employment and society* 20 (3). SAGE Publications, 553–569.

Föreningen Luckan (2015) Årsrapport 2015. [Tillgänglig 29.10.2016] http://helsingfors.luckan.fi/wp-content/uploads/2016/05/Arssrapport_2015_Forening-en_Luckan.pdf

Görllich, Anne (2016) Poetic inquiry: understanding youth on the margins of education. *International Journal of Qualitative Studies in Education* 29 (4). Routledge, 520–535.

Helsingfors stad (2015) Ohjaamo tar emot de unga. [Tillgänglig 8.7.2016] <http://www.hel.fi/www/utiset/sv/kaupunginkanslia/ohjaamo-tar-emot-de-unga>

[hel.fi/www/utiset/sv/kaupunginkanslia/ohjaamo-tar-emot-de-unga](http://www.hel.fi/www/utiset/sv/kaupunginkanslia/ohjaamo-tar-emot-de-unga)

Helsingfors stad (2015) Det tvåspråkiga Helsingfors. Utredning om tvåspråkigheten och åtgärdsförslag. Arbetsgruppen för ett tvåspråkigt Helsingfors 8.1.2015.

Helsingin kaupunki (2015) Hankesuunnitelma Ohjaamo Helsinki.

Helsingin kaupunki (2015) Toimenpideohjelma sosiaali- ja terveystieteiden ruotsin kielellä tuotettujen palvelujen kehittämiseksi 2016–2017.

Helsingin kaupunki (2016) Tilastoseuranta elokuu 2016. Ohjaamo Helsinki.

Helsingin seudun aluesarjat –tilastokanta (2016).

Kalenius (2016) NEET:ien määrän kasvu liittyy muutokseen koko koulutusketjussa. Ulkoministeriön blogit. [Tillgänglig 20.9.2016] <https://blogit.ulkoministerio.fi/marginaalissa/neetien-maaran-kasvu-liittyy-muutokseen-koko-koulutusketjussa/>

Keskinen, Lotta (2015) Projektet Komet. Kompetens och mentorskap för unga. En kartläggning av svenskspråkiga stödtjänster för unga i huvudstadsregionen. Helsingfors: Föreningen Luckan r.f. UngInfo 2015.

Kohtaamo (2016) Kohtaamon toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016. [Tillgänglig 29.10.2016] http://www.peda.net/img/portal/3160374/Kohtaamon_vuosisuunnitelma_2016.pdf?cs=1458651593

Koistinen, Anneli & Pernu-Määttä, Jutta (2014) Byströmin nuorten pal-

velut. Toimintakertomus 2013. Sivistys- ja kulttuuripalvelut/nuorisopalvelut. [Tillgänglig 8.10.2016] http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=b8c6be51-fce3-427b-abc6-edc5045d7b66&groupId=78453

Kuure, Tapio (2011) Svenska Produktions-skolan SVEPS. Ruotsinkielisten nuorten työpajapalveluiden tarpeen analyysi pääkaupunkiseudulla. FSKC Rapporter 5/2011.

Larja, Liisa & Törmäkangas, Liisa & Merikukka, Marko & Ristikari, Tiina & Gissler, Mika & Paananen, Reija (2016) NEET-indikaattori kuvaa nuorten syrjäytymistä. Tieto & trendit 2/2016. Talous- ja hyvinvointikatsaus.

Lægred & Rykkja (2013) Coordination practice. Coordinating Norwegian Welfare: The NAV reform. University of Bergen.

Mannerström, Katja (2015) NAVIGATOR Helsingfors. Ohjaamo Helsinki. Muntlig presentation på FORUM FSKC 2.12.2015.

Mirja Määttä & Anne Määttä (2015) Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2015.

Määttä, Mirja (2016) Alle 30-vuotiaiden palaute uudesta Ohjaamo-palvelusta. Kohtaamo-hankkeen raportti. [Tillgänglig 13.8.2016] http://www.peda.net/img/portal/3165496/PALaute_Ohjaamo.pdf?cs=1473401548

Määttä, Mirja (in press) Ohjaamo-toiminnan kehittäminen ja tulokset – Miten

mitataan moninaisuutta? Publiceras i boken Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (toim.) (2017) Nuoret ja palvelut. Nuorisotutkimusseura.

Navigatorn Österbotten (2016) Vision och strategi. [Tillgänglig 8.10.2016] https://www.vaasa.fi/sites/default/files/ohjaamo_pmaa_visio-ja-strategia_sv_highres-bleed-04.pdf

NTM-centralen (2016) 15–29-åriga arbetslösa arbetssökande i Esbo, Helsingfors och Vanda i juli 2016 jämfört med juli 2015.

Nylands NTM-central (2016) 15-29 vuoti-aat työttömät - Espoo, Hki, Vantaa.

OECD (2016) Education at a Glance 2016: OECD Indicators, OECD Publishing.

Ohjaamo Helsinki (2016) Hankesuunnitelma. Helsingin kaupunki.

Ohjaamo Helsinki - Navigatorn Helsingfors (2016) Facebook-sida. [Tillgänglig 8.10.2016] <https://www.facebook.com/ohjaamohelsinki/>

Regionförvaltningsverket (2014) LIV-gruppen i Nyland. [Tillgänglig 13.8.2016] <https://www.avi.fi/sv/web/avi/elinikainen-ohjaus/liv-ryhma- uuddessamaassa#.WBd-gZW6U5xA>

Social- och hälsovårdsministeriet (2014) Den nya socialvårdslagen ökar service med låg tröskel för barn och ungdomar. Pressmeddelande 196/2014. [Tillgänglig 13.8.2015] <http://www.stm.fi/sv/pressmeddelanden/pressmeddelande/-/view/1892042>

Socialvårdslag 2014/1301

SOU (2013) Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan. Slutbetänkande av Utredningen om unga som varken arbetar eller studerar. Stockholm.

Språklag 2003/423

Statistikcentralen (2016) Arbetskraftsundersökning 2016. Det relativa arbetslöshetstalet för september 7,7 procent. [Tillgänglig 29.10.2016] http://www.stat.fi/til/tyti/2016/09/tyti_2016_09_2016-10-25_tie_001_sv.html

Statsrådet (2016) Hallitusohjelman toteutus. Osaaminen ja koulutus. Kärkihanke 6: Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. [Tillgänglig 8.7.2016] <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen/karkihanke6>

Sveps (2016) Sveps ungdomsverkstad. För samarbetspartners. [Tillgänglig 29.10.2016] <http://www.sveps.fi/for-samarbetspartners/>

Tilastokeskus (2016)

Turtiainen, Pirjo (2015) Takuuta toteuttamassa – nuorisotakuu pääkaupunkiseudulla. Selvitysraportti. Vantaan kaupunki.

Undervisnings- och kulturministeriet

(2016) Spetsprojektet för ungdomsgaranti får ledningsgrupp. Pressmeddelande. [Tillgänglig 8.7.2016] http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/05/nuorisotakuu_johtoryhma.html?lang=fi&extra_locale=sv

Undervisnings- och kulturministeriet

(2015) Nuorisolain uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16.

Ungdomslag 2006/72

UngInfo (2016) Stora Komet – vägledningsprojektet på svenska i Nyland. [Tillgänglig 29.10.2016] <http://unginfo.fi/ovrig-verksamhet/projektet-stora-komet/>

UngInfo (2016) UngInfo. Finansiärer. [Tillgänglig 29.10.2016] <http://unginfo.fi/om-oss/finansiarer/>

von Kraemer (2016) Mångprofessionell samverkan och brukarperspektiv. Mathilda Wrede-institutet. FSKC-rapporter 2016.

Westerback, Frida (2016) Unga och psykisk ohälsa – praktikforskning i Helsingfors. Mathilda Wrede-institutets forskningsserie 2/2016.

Yates, Scott & Payne, Malcolm (2007) 'Minding the gap' between policy visions and service implementation: lessons from Connexions. Youth & Policy, Number 95.

Yrkeshögskolan Novia (2016) Stora Komet – vägledningsprojekt på svenska i Nyland. [Tillgänglig 29.10.2016] <https://www.novia.fi/storakomet/>

Intervjuer och samtal med sakkunniga

Föreningen Luckans och informations- och rådgivningstjänsten UngInfo: Jessica Lerche (verksamhetsledare), Oscar Ohlis (enhetschef), 14.6.2016, 1.7.2016

Ungdomsverkstaden Sveps: Peter Rolin (utvecklingsledare), Tariku Ahlfors (verksamhetsledare/social tränare), 14.6.2016, 16.6.2016

Navigatorn Helsingfors: Saana Rantsi (planerare), Sissel Korpisola (sakkunnig), Matias Fredriksson (sakkunnig), 16.6.2016, 30.6.2016, 7.7.2016

Navigatorn Esbo, Nora Karttunen (sakkunnig), 1.7.2016

Navigatorn Vanda, Maria Kankkunen (palveluohjaaja), Annukka Jamisto (kehittäjä), 3.8.2016

Navigatorn Österbotten: Nina Waxlax (projektchef), 22.6.2016

Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet: Michael Mäkelä (överinspektör för bildningsväsendet), 14.9.2016

Om författaren

Frida Westerback

Frida Westerback är socialarbetare, politices magister och doktorand i socialt arbete vid Helsingfors universitet. Westerback fungerar som forskarsocialarbetare vid Mathilda Wrede-institutet (2014–2017) och skriver sin doktorsavhandling som anknyter till praktikforskning i socialt arbete. Avhandlingen utgörs av en etnografisk fältstudie i Navigator-verksamheten i Helsingfors.

Noter

- ¹ OECD (2016) EDUCATION AT A GLANCE 2016
- ² IBID
- ³ KALENIUS 2016
- ⁴ GÖRLICH 2015, s. 521
- ⁵ FURLONG 2006
- ⁶ LARJA ET AL 2016
- ⁷ STATSRADET 2016
- ⁸ KUURE 2011, s. 8-9
- ⁹ ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET 2015
- ¹⁰ TURTTAINEN 2015, s. 1
- ¹¹ STATSRADET 2016
- ¹² MANNERSTRÖM 2015
- ¹³ MÄÄTTÄ IN PRESS
- ¹⁴ MÄÄTTÄ IN PRESS, STATSRADET 2016
- ¹⁵ KOISTINEN & PERNU-MÄÄTTÄ 2014
- ¹⁶ MÄÄTTÄ IN PRESS
- ¹⁷ HELSINGFORS STAD 2015
- ¹⁸ IBID
- ¹⁹ SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET 196/2014, SOCIALVÅRDSLAG 2014/1301.
- ²⁰ UNGDOMSLAG 2006/72.
- ²¹ UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET 2015
- ²² KOHTAAMO 2016
- ²³ LÆGREID & RYKKJA 2013, s. 11-12
- ²⁴ SOU 2013
- ²⁵ MÄÄTTÄ 2016, MÄÄTTÄ IN PRESS.
- ²⁶ IBID
- ²⁷ YATES & PAYNE 2007
- ²⁸ AALTONEN ET AL 2015
- ²⁹ HANKESUUNNITELMA OHJAAMO HELSINKI 2015
- ³⁰ STATISTIKCENTRALEN 2016
- ³¹ KESKINEN 2015, s. 21
- ³² TILASTOSEURANTA ELOKUU 2016, OHJAAMO HELSINKI
- ³³ HELSINGFORS STADS TVÅSPRÅKIGHETS-UTREDNING 2015
- ³⁴ IBID
- ³⁵ OHJAAMO HELSINKI - NAVIGATORN HELSINGFORS, FACEBOOK-SIDA
- ³⁶ OHJAAMO HELSINKI HANKESUUNNITELMA 2015, 2016
- ³⁷ IBID
- ³⁸ SVEPS HEMSIDA 2016
- ³⁹ TURTTAINEN 2015, 64
- ⁴⁰ IBID
- ⁴¹ OHJAAMO HELSINKI HANKESUUNNITELMA 2016
- ⁴² REGIONFÖRVALTNINGSVERKET 2014
- ⁴³ YRKESHÖGSKOLAN NOVIAS HEMSIDA, UNGINFO:S HEMSIDA
- ⁴⁴ FÖRENINGEN LUCKAN R.F. ÅRSRAPPORT 2015
- ⁴⁵ NAVIGATORN ÖSTERBOTTEN, VISION OCH STRATEGI 2016
- ⁴⁶ IBID
- ⁴⁷ VON KRAEMER 2016
- ⁴⁸ VON KRAEMER 2016, WESTERBACK 2016, KESKINEN 2015
- ⁴⁹ TOIMENPIDEOHJELMA SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTON RUOTSIN KIELELLÄ TUOTETTujen PALVELUJEN KEHITTÄMISEKSI

2016-2017

⁵⁰ UNGINFO:S HEMSIDA 2016

⁵¹ SVEPS HEMSIDA 2016

⁵² TOIMENPIDEOHJELMA SOSIAALI- JA
TERVEYSVIRASTON RUOTSIN KIELELLÄ
TUOTETTUIJEN PALVELUJEN KEHITTÄMISEKSI
2016-2017

⁵³ MÄÄTTÄ & MÄÄTTÄ 2015, ALANEN
2015

⁵⁴ SOCIAL RAPPORTERING ÄR EN DEL
AV STRUKTURELLT SOCIALT ARBETE OCH
INNEBÄR PRODUKTION AV INFORMATION
BASERAT PÅ KLIENTARBETE INOM SOCIAL-
VÅRDEN SOM STÖD FÖR BESLUTFATTANDE
(SOCIALVÅRDLAG 1301/2014)

TANKESMEDJAN MAGMA

Tankesmedjan Magma är ett forum för analys och öppen debatt på svenska, finska och engelska. Magma har en liberal värdegrund och är partipolitiskt obunden.

Magma genomför utredningar, konsekvensbedömningar och riskanalyser, samt ordnar konferenser och seminarier. Resultaten presenteras på den egna webbplatsen www.magma.fi, i egna publikationsserier, i artiklar och vid offentliga framträdanden.

Magma ingår i de liberala europeiska tankesmedjornas nätverk ELF, European Liberal Forum.

Det höga antalet unga som varken studerar eller arbetar har länge varit en utmaning för statsmakten. För att komma åt problemet introducerades ungdomsgarantin, som nu kompletterats av ett nytt koncept: Ohjaamo – Navigatorn, som ska erbjuda unga all social- och arbetsrelaterad service från en lucka.

Som alltid då nya serviceformer uppkommer, uppstår frågan om hur den svenskspråkiga servicen kan garanteras.

I den här pamfletten presenteras Navigator-modellen så som den genomförs i huvudstadsregionen. Vilka styrkor, svagheter, hot och möjligheter verkar den nya modellen föra med sig för den svenskspråkiga servicen?

Ett jämförande perspektiv erbjuds genom en titt på den tvåspråkiga Navigator-modellen i Vasa.